

Overweging Sharon Gesthuizen in het project 'Deze wereld anders' op 13 december 2015: Verbinding

Als ik een flink aantal populaire citaten op het internet mag geloven, dan laten we ons als mensen vooral motiveren door positieve zaken: zijn we tevreden dan werken we harder. Hebben we zekerheden dan zijn we gelukkiger en daarmee ook prettiger in de omgang voor anderen. Worden we beloond voor onze goede inspanningen - bijvoorbeeld doordat we ons ontwikkelen, omdat we het goed hebben of omdat we waardering ervaren van anderen - dan leidt dat tot het voortzetten van ons werk. We zijn opnieuw gemotiveerd. Zonder tevredenheid geen motivatie.

Maar ik moet steeds denken aan die bekende die tegen me zei: als ik tevreden ben dan blijf ik in bed liggen. Ik kom er pas uit als ik ontevreden ben; als ik dingen wil veranderen. Als er dingen moeten gebeuren wil de boel niet in de soep lopen; dán ben ik te porren voor actie. Niet p^ositiviteit maar n^egativiteit is juist mijn bron van inspiratie. Het moet een beetje pijn doen, het leven. En als ik er dan over nadenk of bij stil sta dan ben ik snel uit de veren.

Zo houden ze elkaar mooi in evenwicht: het goede en het kwade in ons. Of dat collectief ook geldt is de grote vraag. Vermoedelijk wel, maar wie kan dat overzien?

Sinds ik van mijn geloof viel - ik ben bijna veertig jaren oud, toen dat gebeurde was ik twintig - heb ik alleen nog de rationele beslissing te geloven in het goede in de mens om mij aan vast te houden.

Iedere dag opnieuw neem ik die beslissing. En hoe zwaar die taak soms ook is, hij moet gebeuren tussen alle andere bedrijvigheid door. Misschien maar goed ook: wie er echt eens voor gaat zitten kan vermoedelijk steeds minder goed beslissen.

Want hoe kan het toch, dat we als mensen ons zo lijken te moeten afzetten tegen elkaar om tot ons recht te komen? Waarom hebben we er niet genoeg aan om tegen onze eigen angsten te vechten; waarom moet die angst voor de ander daar steeds bij om de hoek komen kijken?

Afgelopen donderdagavond was ik bij een bijeenkomst in Rotterdam om over vluchtelingen te spreken. Er had een goede discussie plaats maar toen ik rond kwart over tien terugliep naar het centraal station dacht ik: eigenlijk was iedereen die avond boos op elkaar. De mensen die bang zijn voor de vluchtelingen waren boos op de vluchtelingen en op de Nederlanders die niet boos zijn op de vluchtelingen. De mensen die juist niet bang zijn voor de vluchtelingen, zijn boos op de mensen die dat wel zijn - en op de Nederlandse wet en iedereen die die wet maakt en uitvoert, want zij vinden de wet inhumain. Tot slot zijn er de mensen die boos zijn op zichzelf en op alle anderen, omdat iedereen steeds maar boos is op elkaar. En ik ben ook boos: omdat ik vind dat ik te weinig kan doen om mensen met elkaar te verbinden.

Het vluchtelingenvraagstuk legt feilloos onze angsten bloot, alsook onze behoefte om onze eigen positie te versterken terwijl we ons afzetten tegen anderen. Ik ben ervan overtuigd dat de vluchtelingen slechts een katalysator zijn voor de hatelijkheden en het ongenoegen die nu aan de dag worden gelegd: die waren al lang en breed in onze samenleving aanwezig. En geloof me: zelfs als lid van de oppositie en als socialist gaat het mij veel te ver om de schuld van die aanwezigheid eenvoudig te beleggen bij het systeem van het kapitalisme of de liberalen, hoewel ik zeker geloof dat niemand kan ontkennen dat de solidariteit die uitging van het beleid en de regelgeving in ons land in de afgelopen decennia minder is geworden; fors minder zelfs en dat trekt een zware wissel op onze samenleving.

Maar toch geloof ik ook dat er andere, minstens even relevante zo niet relevantere zaken te ontdekken en te onderzoeken zijn.

Natuurlijk ben ook ik voor een grondige herverdeling van middelen, van de welvaart. Hier, in ons eigen land om te beginnen; omdat het hemelsgierend is dat armoede bestaat in ons rijke land. Maar ook wereldwijd moeten bestaansmiddelen veel beter gedeeld worden. Dat dit een proces is dat nooit heel vlug, ook niet geleidelijk maar uitsluitend schoksgewijs zal kunnen verlopen realiseer ik me, maar het moet wel ons streven zijn. Alleen ik ben er steeds minder van overtuigd dat we echte solidariteit tussen mensen dichterbij brengen door middel van strijd. In ieder geval niet door strijd die ons in kampen verdeelt: de armen tegen de rijken en andersom. De zieken tegen de gezonden en vice versa. Jong tegen oud, oud tegen jong; de witten tegen de zwarten; et cetera. Is het immers niet zo dat als we in kampen blijven denken in plaats van in eenheid, er altijd verdeeldheid zal blijven bestaan? En is het bovendien niet maar al te vaak zo dat degenen die eerst de verworpenen zijn zodra zij de kans krijgen de nieuwe onderdrukkers worden?

Simpel gesteld: ik geloof niet dat ik de wereld uiteindelijk beter en rechtvaardiger maak als ik mijn tegenstander wegzet als iemand die oneerlijk, dom, egoïstisch en de grote veroorzaker van alles wat er mis gaat in dit land, of in de wereld, is. Natuurlijk, bij politiek hoort een zekere polarisatie en hey, we zijn allemaal groot en flink genoeg om af en toe ook wat feedback te ontvangen. Maar toch vind ik dat een politicus die een leider wil zijn er geen goed aan doet om tweedracht te zaaien. Je kunt immers verwachten dat het volk dat door deze leider wordt geleid, diens stijl zal kopiëren. Een volk dat geleid wordt door een querulant zal die behoefte overnemen en zal zich voeden aan dezelfde bron. Het zal het mechanisme van uitsluiting hanteren, en het zal het zichzelf afzetten tegen anderen, adopteren tot zijn reden van bestaan. Zijn nationaliteit zal het nationalisme zijn, de basis van zijn samenleving zal verdeeldheid zijn, zijn tradities zullen oorlog, gevecht en onderdrukking zijn. Ik geloof niet dat er ook maar één leider is die dat zal willen voor zijn volk ...

Op youtube staat een video van het zingen van de Internationale tijdens het Sovjet Unie Nationaal Congres in 1978. De video is al zo'n vier jaar geleden geplaatst maar nog altijd

wordt er regelmatig nieuw commentaar op geleverd. U begrijpt: de meningen van de verschillende respondenten lopen sterk uiteen. Dit commentaar is van vijf maanden terug:

“The best idea ever we must unite humanity! And defeat those who divide us!”

Vrij vertaald: Het beste idee ooit we moeten de mensheid verenigen! En degenen die ons verdelen verslaan!

Een prachtige contradictio in terminis. En ook wel een wat trieste.

Hoe kun je met de doodstraf laten zien dat het fout is om te doden? Hoe kun je van bommen verwachten dat ze vrede brengen? Hoe kun je de mensheid verenigen als je klaarblijkelijk sommige mensen wilt verslaan? Plaats je die dan voor het gemak even buiten de definitie van ‘mens’?

Daarom geloof ik dat we moeten zoeken naar de tekortkomingen in onze wereld – in onszelf en in elkaar, zo u wilt ook in de systemen die er zijn – waarvan de vaststelling nu juist niet zorgt voor verdere tweedracht maar waarvan de vaststelling ons met elkaar verbindt. Het elkaar de schuld geven van alles wat er mis is levert niet op waar we echt naar op zoek zijn. Het leidt hooguit tot een verandering van systeem of van de heersende figuren; maar alle systemen hebben fouten en alle mensen ook.

Misschien is dat al een klein begin van onze verbinding: alle systemen en alle mensen hebben hun fouten.

En in alle bescheidenheid zou ik nog een stukje verder met u willen oplopen op dit pad.

Want ook vandaag wil ik er weer voor kiezen om te geloven in het goede in de mens.

Waarom? Omdat ik geen enkele andere keus heb. De valkuil van de negativiteit is oneindig diep.

Dus: het moge zo zijn dat onze feilbaarheid en die van alles wat we beginnen en eindigen ons verbindt met elkaar – veel troostrijker is het toch dat ook in alle mensen zoveel goeds zit. En dat we zoveel goede dingen van elkaar kunnen leren; dat ook die zaken ons verbinden met elkaar.

Ik stel mij, om af te sluiten, voor hoe sommige mensen die mij als hun vijand zien zullen reageren op dit verhaal. Maar voor vandaag maakt me dat niets uit, en overigens voor morgen ook niet. Want ook mijn vijand is mijn medemens en in veel mijn gelijke.